СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 22. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 28-го січня 1939. — No. 22. Jersey City, N. J., Saturday, January 28, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

З ПОНУРИХ ОБРАЗКІВ У ЧІЛЄ

САНТІЯҐО. — Чілійський уряд запровадив воєнний стан на територіях, навіщених трясенням землі. Бо багато міст є цілком розвалені, а бандитські ватаги старалися зпід румовищ випорпати всякі вартісні речі. Крім того запряжено до рятункової роботи військо. Проте катастрофа є таких широких розмірів, що всі заходи уряду не дають тої рятункової роботи, що вимагає хвилина. Благальні вістки від рятункових відділів говорять, що трупів є гори, а також десятки тисяч ранених. Багато з них стогнуть під румовищами. Нема води, нема ліків. Грозить вибух пошести. Начисляють, що вбитих буде поверх 20,000. Американський військовий штаб у Каналовій смузі вислав свій тяжкий бомбовик, наповнений ліками, до Чіле. Міста Чіліян і Консепсіон є так знищені, що уряд зарядив опустити ці міста зовсім. 70% будинків цілком знищені, а решта так надірвані, що їм кожної хвилини грозить завалення.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ ПОСАДНИКА ГЕЙҐА.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Окружний апеляційний суд рішив, що посадник Гейґ своєвільно поступав, коли забороняв представникам К.П.О. орґанізувати в місті Джерзі Сити робітничі юнії та коли викидав небажаних йому політичних бесідників. Таке поступовання Гейґа, говорили судді, було протиконституційне.

ЗВЯЗКИ ФИЛИПА МУЗІКИ З ШУЛЬЦОМ.

НЮ ЙОРК. — З поліційних документів виходить, що відомий бандит Доч Шульц, якого опісля замордовано, мав тісні звязки з Филипом Музікою, що під прибраним назвищем „Доналда Костера" став президентом величезної хемічної компанії. Вони разом займалися нелеґальним продажем алькоголю. Шульц нераз бував у домі Музіки і знав його життєву історію.

ФРАНЦІЯ ХОЧЕ КУПИТИ В АМЕРИЦІ 600 ЛІТАКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Французька летунська місія, що перебуває тепер в Америці, робить заходи, щоб набути для Франції 600 бомбовиків найновішого типу. Враз з місією приїхали вправні летуни, які навіть випробовують американські літаки. Кілька днів тому в Лос Енджелесі розбився при пробі великий американський бомбовик, у якому згинуло кілька осіб, а також був ранений один, Смітінс. Тепер виявилося, що той Смітінс це французький експерт Шемедлєн. Не лише Франція старається купувати тут літаки. Те саме робить Анґлія.

ПОТРЕБА МОРСЬКОЇ БАЗИ В ҐВАМІ.

ВАШИНҐТОН. — Перед конґресовим комітетом морських справ складав свої зізнання американський адмірал Гепборн. Він сказав, що для Америки потрібно сильної морської бази на Тихому океані, на острові Ґвам, так, як Анґлії потрібно бази в Сінґапорі. Бо лище при помочі тих баз можна буде колись американській та анґлійській фльоті змусити Японію допустити в Азію, головно в Китай, їхні торговельні продукти.

ГОЛ НАДІЄТЬСЯ МИРНОГО ПОЛАГОДЖЕННЯ З МЕКСИКОМ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар Гол сказав, що він надіється небавом прийти до мирного полагодження спірних справ з Мексиком, у які то справи входить конфіската нафтових компаній і земельних посілостей американських громадян. Водночас у конґресі йде аґітація за те, щоб назначити конґресову комісію для розсліду справ у Мексику, а головно розсліду товарообміну між Мексиком та Німеччиною й Італією.

ДОБИВАЮТЬСЯ ЗАКОНУ ДЛЯ „МИЛОСЕРНОГО ВБИВСТВА".

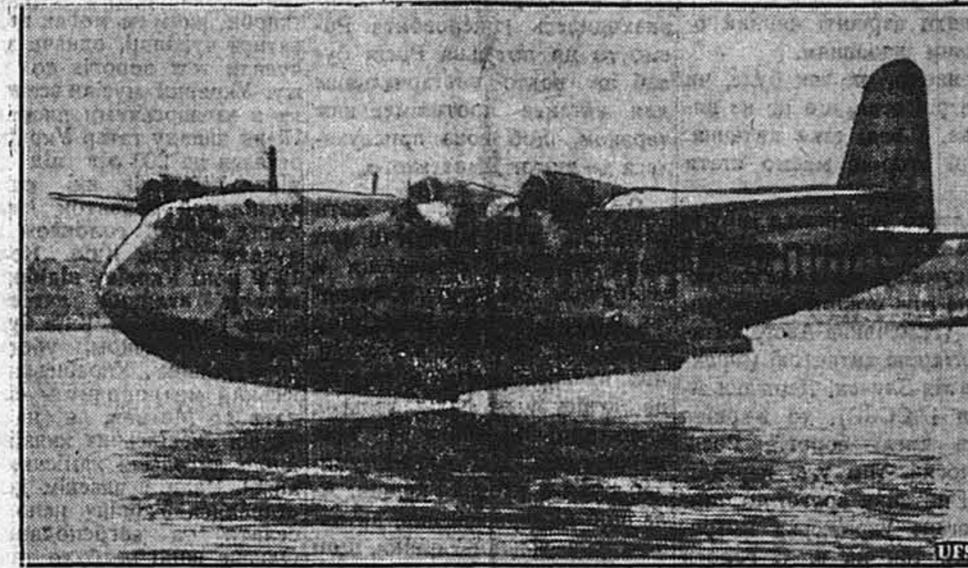
НЮ ЙОРК. — Американське товариство „евтаназії", себто „милосерного вбивства", хоче добитися в Олбані закону, на основі якого лікарі мали би право вкоротити життя тим особам, які є невиліковально хорі, багато терплять і самі просять, щоб їм те життя вкоротити.

ТРИ БАНДИТИ ЗГИНУЛИ НА ЕЛЄКТРИЧНІМ КРІСЛІ.

ОСІНІНҐ (Ню Йорк). — Три молоді бандити зо східньої частини Ню Йорку знайшли сумний кінець своїй злочинній карієрі, коли тюремні власті в Сінґ Сінґ посадили їх на електричне крісло і позбавили їх життя. Крім тих трьох іще двох очікувала така сама доля, але ґубернатор Лімен їх помилував.

БРУЛЕЙТОР НЕ ВМІЄ ПОЯСНИТИ.

НЮ ЙОРК. — Фільмовий маґнат Брулейтор, який недавно був ранений з револьвера в потилицю, не вмів виясняти поліції, як це він міг сам себе ранити. Брулейтор передтим зізнавав, що він себе сам ранив, через необережність. Поліція не вірить цьому і підозріває чиюсь спробу його вбити. Вона допитувала його молоду жінку, та нічого від неї не довідалась.

ЛІТАВ У ПОВІТРЮ, ПОТОНУВ У МОРЮ.

Анґлійський великанський літак „Кавалір", правильний кружляк телничої фірми „Імпіріел Ервейз", що втонув по дорозі з Ню Йорку до Бермуди на Атлянтійському океані. Води океану проковтнули його за 10 хвилин після цього, як він діткнувся моря. Причиною катастрофи були вітер і холод, через котрі лід укрив карбуретори машинерії. 13 людей було в небезпеці життя через цей випадок і 3 з них справді життя втратили. Великанський літак важив 21 тону.

ПОЛОНИНИ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Полонини в Карпатській Україні займають площу 80,000 га, з того біля 90% державні, а 10% власнять приватні особи. Ланцюг полонин тягнеться здовж Карпатської України; зміж них найбільші два комплекси в Рахівщині, які розділює Тиса, то є: масив Чорногіря і Свидовець. Дальші, менші комплекси, це Боржава, полонина Красна і ще менший: полонина Рівна в Ужгородщині. Чим дальше на захід, тим менші полонини (Чорногіря вище 2,000 м., Рівна тільки 1,400 м. над морем). На більших полонинах випасається худоба ялова (телиці, воли), а на таких, де мало води, випасаються вівці. В нижчих полоницьких смугах (Квасівський Менчіл 1,300 м.) випасаються корови. Статистично на один катастер припадає для випасання одна нормальна штука, т. є: худоба ваги 400 клґ., або тій вазі відповідне число меншої худоби (біля 10 овець або три ялівки і т. д.). Раціоналізацією (то є швайцарським способом полонинського господарства), ліпшим гноєнням, тощо, можнаб це число подвоїти, а навіть потроїти.

Ементальські сироварні дотепер знаходяться тільки в Рахівщині (Менчул і Роґнеска), де продукують річно біля двох ваґонів ементальського сира.

ЧОЛОВІК З ДВОМА СЕРЦЯМИ.

Лікарі в Сідней (Австралія) ствердили в одного мешканця два нормально функціонуючі серця. Університет заплатив тому чоловікові кілька тисяч фунтів за відступлення тіла по смерті до розпорядимости лікарського виділу.

ПРОМИСЛОВЦІ ЦІКАВЛЯТЬСЯ КАРПАТСЬКОЮ УКРАЇНОЮ.

Про зацікавлення промислу Карпатською Україною свідчать часті відвідини всякого роду промисловців. У найближчих днях приїде в Карпатську Україну ціла низка промисловців. Фірма Батя, Злін висилає свого представника для навязання переговорів у цили заложення спілки для розбудови готелів, заступник фабрики Шкода хоче на місці переконатися про вибудування автомайстерень. Прибуде також італійський фабрикант з Амадучі, який хоче заложити в Караптській Україні фабрику паперу.

НЕМА ВЖЕ ПАРКАНУ НАД ЗБРУЧЕМ.

Під цим заголовком пише львівська „Воля і Чин": „Наш приятель знад Збруча, на східньому кордоні, повідомляє нас, що останніми часами, на поручення своїх властей, совєтська прикордонна сторожа приступила до розбірки паркану, збудованого по російській стороні, для зазначення в демонстраційний спосіб кордонного переділу між Польщею й Совєтами. Цей паркан стояв увесь час, як довго тривали трохи напружені відносини між обома державами. Тепер цей „демонстраційний" паркан скасували. Це треба вважати актом милої куртуазії в пограничних відносинах двох держав, що мають із собою чимало спільних інтересів".

КВЕБЕК БУДУЄ НОВІ СЕЛА.

Провінція Квебек будує нові села, де поселює по 20 до 50 нових фармерів. Уряд будує дороги, церкви, школи й загалом помагає новим поселенцям творити нові села. В таких громадах поселено в останнім часі 20,000 осіб.

НЕ ХОТЯТЬ ДО МАДЯРЩИНИ.

В звязку з делімітаційними переговорами рознеслася чутка, що при поправі границь має бути село Тростяник відступлене Мадярщині. Премієра о. Волошина відвідала на днях делеґація села, ведена священиком та старостою, і предложила меморандум, підписаний усіми громадянами села, в якому просять, щоб їх село не було відлучене від своєї батьківщини, Карпатської України.

БЕЗРОБІТТЯ ПРЕДСТАВЛЯЄ СТРАШНИЙ ОБРАЗ.

До кінця березня 1939 р., за час девятьох років видатки Канади на допомогу проти безробіття дійдуть до 900 міліонів долярів. В цю суму входить безпосередня допомога і всякі роботи, що мали на цили зменшення безробіття, та допомогу фармерам.

Застановляючись над цим фактом, Канадійська Рада Добробуту замічує, що „загроза для добробуту Канади лежить не так у самім зменшенні заробкування, як в упадку духа та моралі". Найбільш занепокоюючим чинником у теперішнім часі є свідомість, що по девятьох роках Канада буде мати більше людей, удержуваних публичними фондами, ніж тоді, коли це зачинала.

ЧОГО ХОЧЕ ПОЛЬСЬКЕ ВЧИТЕЛЬСТВО В БОРЩІВЩИНІ.

У Борщеві відбувся зїзд польського вчительства. Було 150 учасників. В резолюціях м. і. домагаються: скасувати шкільний плебісцит і „ензик рускі" як обовязковий предмет навчання; надавати керівні місця в шкільництві виключно польським силам; творити нові парохії.

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ: БЕЗ ОГЛЯДУ НА ВСІ ІНШІ ВАЖНІ НАРОДНІ СПРАВИ, ТРЕБА НАМ ПОДБАТИ ПРО УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ В НЮ ЙОРКУ. ХТО МОЖЕ, ХАЙ ПОМАГАЄ ДІЛОМ, ХТО ІНШИЙ ХАЙ ПІДПОМАГАЄ АКЦІЮ ГРОШЕВИМИ ЖЕРТВАМИ.

ДАРИ Й ЖЕРТВИ ПОСИЛАТИ НА АДРЕСУ:

NICHOLAS MURASZKO, Treasurer

UKRAINIAN AMERICAN EXPOSITION ASSOCIATION

P. O. Box 1014., Church Street Annex, New York, N. Y.

ДАЛІ КАРАЮТЬ ЗА УКРАЇНСЬКІ НАЗВИЩА

ЗОЛОЧІВ (Галичина). — Окружний суд у Золочеві розглядав справи проти двох українських греко-католицьких священиків, а то о. Володимира Чайківського з Колтова та о. Володимира Телемка з Верхобужа. Акт обвинувачення закидав обидвом підсудним, що вони вписують назвища своїх парохіян до метрикальних книг не так, як наказує польський закон. Українські священики вписували назвища українців у такий спосіб, як українці їх вимовляють, а польська влада хоче, щоб вписувати їх у „польскім бжмєню". Суд засудив о. В. Чайківського на 6 місяців вязниці, а о. Телемка на 8 місяців вязниці, з припиненням кари обом засудженим на 5 років.

ХТО НЕПОКОЇВ?

ХУСТ. — Мішана старшинська комісія, яка розсліджувала останні неспокої на границі під Ужгородом, ствердила, що з мадярського боку перейшла на сторону Карпатської України громада людей, коло 40, із трьома легкими та одним важким скорострілом. На снігу залишилися сліди кованих черевиків, яких уживають тільки військові. Набої й останки ґранат були мадярського походження. З цього видно, які це „терористи" спричинюють заколоти.

НЕ ПОЛИШИТЬ У НЕВОЛІ!

ХУСТ. — „Великий український нарід не полишить на знищення своїх українсько-руських братів", себто тих, що є тепер під Словаччиною. Так відповідає „Нова Свобода" словацькому міністрові Карлові Сідорові, що не думає про те, щоб звернути Карпатській Україні ті землі, які є заселені українцями, а тепер є при Словаччині. Сідор виходить з того заложення, що „не кожний греко-католик є русин". І тому не допускає до зміни словацько-українських границь, хоч словаки проголосили, що „питання словацько-українських границь хотять вирішити по братерськи". На те відповідає „Нова Свобода" в імені Карпатської України, що „своїх українських земель не віддамо словацьким шовіністам". А коли нема братської згоди, то, пише „Нова Свобода", будемо шукати „іншого способу рятування поневолених братів".

ЦІЛКОМ ЗДУРНІВ.

КРАКІВ. — „Ілюстровани Курер Цодзєнни" з одного боку не визнає ніякої української нації й ніякого „українського питання" в Польщі, а з другого змагає до „реалізації польсько-руської співпраці". І приходить до такого висновку, що „руський нарід" мусить знайти шлях до ліпшого життя, але, пише він, цей шлях „веде тільки до Польщі."

БРЕШУТЬ ДАЛІ.

ВАРШАВА. — Польська преса ще далі передає „власні кореспонденції" з Карпатської України і розписується про те, як то „бідний русский" нарід терпить від терору. Вигадав уже аж три концентраційні таборі, що переповнені священиками і „русскими". Як повіритиб тій писанині, то виходилоб, що нема людей по селах. Усі повтікали в ліси, щоб сховатись перед „українцями" й „українською владою".

ЗАЖУРИЛИСЬ.

ПАРИЖ. — Московська преса подає, що в Карпатській Україні пропадає „русскість". Не видно в склепах „русских" вивісок. Ні нема „русских учебніков". Ні „русских" шкіл, ні „общеcтв", ні „русских" ґазет, ні „русских" шкіл. Усе десь пропало.

„ХАЙ ЖИВЕ ЕСПАНІЯ!"

БАРСЕЛЬОНА (Еспанія). — Кореспондент Юнайтед Прес подає з Барсельони, як це виглядало, коли вступало до столиці Катальоні військо ґен. Франка. Пише, що тисячі людей кричали одушевлено „Хай живе Еспанія!" Вступлення армії виглядало на великий триюмф, найбільший з цілої громадянської війни. Жінки були залиті слізми, а чоловіки кричали: „Тепер ми вже в Еспанії!" Це, зазначує американський кореспондент, означає, що це населення не вважало червоної армії й червоної влади еспанськими. Діти каліки витали жовнірів, вимахуючи милицями і співаючи революційний націоналістичний гимн. Дівчата кидалися в обійми жовнірів, а стара жінка, пише кореспондент, вхопила руку машируючого біля неї офіцира і її поцілувала. Армію зустрічала така маса народу, що кореспондентові було тяжко добитись до телеґрафічного офісу. Населення виглядало збідніле. Пізнати було, що витерпіло багато. Жовніри роздавали хліб. А кораблі мають надвезти поживу. З усіх бальконів повівали націоналістичні прапори, а радіові стації передавали з кружків націоналістичний еспанський гимн.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346. JERSEY CITY, N. J.

ЩО РОБИТЬ МОЛОДЬ?

Діждалися ми таких часів, коли цілий світ говорить про Україну. А коли українські справи цікавлять сьогодні цілий світ, то очевидно годі навіть припускати, щоб вони не цікавили тут родженого нашого покоління. Але тим, що не припускаємо, не задоволяємось. Хочемо на це доказів, себто в нашому, часописному розумінні хочемо мати більше фактів про активність нашої молоді в справі України, переданих нам у виді дописів з місць.

Читаючі оті всі звіти про акцію в справі допомоги визволенню України, замало знаходимо в них відомостей про те, що робить у цій справі наша молодь по місцях. Є часто такі звіти про віча, відчити чи збірки, з яких взагалі не можна виробити собі поняття, чи наша молодь брала в них яку участь. Нема імен молоді в президії чи в комітеті, що займалися якоюсь акцією. Нема молоді між бесідниками. Нема молоді між тими, що виготовлялиб резолюції англійською мовою. Нема молоді між тими, що підготовилиб нашу акцію в місцевій американській пресі. І нема її між тими, що дали би по тій акції відповідні інформації американській пресі.

Не твердимо, що так є всюди. Всі ми добре знаємо, що так не є. Але ті місцевості, в яких діється інакше, є виняткові, коли брати під увагу загальне число громад і те велике число дорослої молоді, якої в нас уже всюди є подостатком. А та молодь, а це також дуже важне, вже має таку освіту, що моглаб добре прислужитись нашій справі, якби хотіла завдати собі труду і вивчити її принаймні настільки, щоб визнаватись, де правда, а де помилки в тому, що пишуть про нас інші, головно американські кореспонденти.

Ось тому провідна частина старшої ґенерації мусить тепер дбати, щоб наша молодь була у кожній місцевості, при кожній українській акції — активна. Вона повинна вже відчувати, що це її акція та що вона несе за неї відповідальність у такій самій мірі, як і старе покоління. А є певні ділянки, які тепер повинні перейти майже вцілості в руки молоді по місцях. Це інформації, які треба подавати американським ґазетам по місцях. Це відповіді, які треба надсилати тим ґазетам на ріжні наклепи, — що їх іще далі так багато, а що звернені проти України та походять від поляків, большевиків і т. п. Кожний український політичний клюб повинен про ці справи памятати і дбати. І повинен подавати до нашого часопису, що в такій справі зробив.

Ще раз зазначимо, що є одиниці з молоді, які про це дбають. Їх назвища можна вичитати і в „Свободі". Але нам іде про загал, про широкий загал молоді. Бо й тут в Америці нам треба давати знати про себе й Україну головно — власними силами тих, що є з українського роду.

О. С.

Новий конфлікт і Україна

Европейська, а мабуть і американська преса говорить про новий світовий конфлікт. Є люди, які не вірять у те, щоб можна було мирним шляхом погодити інтереси Анґлії і Франції (а може й Америки) з одного боку і тоталітарних держав — з другого. Є люди, які вважають, що такі вимоги, як кольоній, Тунісу, України, Китаю (з боку Італії, Німеччини і Японії), скоріше чи пізніше змусять „великі демократії" впертись, окопатись і ставляти нарешті чинний опір новим жаданням.

Не знаємо, чи так буде, чи ні. Але річ ясна, що це не виключене. І тоді стає питання: по чийій стороні маємо стати ми?

Ми, себто українська іміґрація, бо для України нема ніякого сумніву, що коли вибухне війна між старим „драйбундом" (Німеччина-Австрія-Італія) і старою антантою (Франція-Анґлія-Злучені Держави Америки і ССРР), то Україна буде в числі ворогів Росії. Здавалосяб, тим уже передрішено і питання друге: по чиїм боці стане українська іміґрація, але так не є. Є голоси серед нашої іміґрації, що нам добре було би поділитись і, скажім, зробити так, як робили поляки в світовій війні, які ставили на дві карти: на центральні держави і на антанту. І тому, мовляв, виграли. Чи ця думка слушна?

Це правда, що поляки ставляли на дві карти, але не тому вони виграли по світовій війні. Виграли вони тому, що внаслідок тої війни лежали розторощені на землі всі три заборчі держави: Німеччина, австро-угорська монархія і Росія. А поразка Росії зовсім не була заслугою табору польського провідника Дмовського, який бажав Росії успіху.

Уявім собі, що перемогли центральні держави. Тоді, річ ясна, нічого не поміг би табор Дмовського. Припустім, що перемоглаб антанта разом з Росією, яка без большевицького перевороту засідалаб у Версаю. Чи тоді поляки, що ставили на дві карти, що мали табор Дмовського, багато зискалиб? Напевно ні!

Таксамо, коли по перемозі Франція й Анґлія активно в 1918 р. допомагали повстанню незалежної Польщі, то зовсім не тому, що в польськім комітеті в Парижі сиділи Падеревські і Дмовські. Лише тому, що в інтересі і Франції й Анґлії було створити нові протинімецькі сили. Ось чому фаворитували вони Чехію Бенеша і Масарика, і Польщу. Коли би Польща не була тоді силою засадничо протинімецькою (вже через Познань і Данціґ), то антанта напевно не пішла би була полякам на руку, хочби і десять Дмовських сиділи в Парижі... А колиб — вертаюся до попереднього припущення — в чилі переможної антанти знаходилась і нерозбита Росія, то ця потужна Росія булаб аж надто вистарчальним для антанти протинімецьким тараном, щоб вона прислухалася до вимог Дмовського.

Ось що повинні ми мати завше на увазі, міркуючи про наше можливе становище в майбутнім конфлікті. Очевидно, Франції булоб вигідно, щоб Німеччина загрузла в Україні, ніж пхалася разом з Італією до Тунісу і на захід узагалі. Очевидно, можлива і така констеляція, що Анґлія умилаб руки в справі України. Але щоб ці держави нині активно хотіли вільної України, щоб фаворитували активно наші домагання, в це тяжко повірити... Коли внаслідок нової війни між „драйбундом" і антантою (з Росією) переміг би „драйбунд", то наші антантофільські „Дмовські" нічого нам не помоглиб. Колиж перемоглаб антанта, разом з Росією, то напевно радо віддалаб Україну тій самій Росії. І не почалаб нової війни з нею за визволення України.

Але це все не значить, щоб „запродуватись" Німеччині. Бо й у найкращому випадку Німеччина не може нам бути ніколи таким протектором, як напр. у Чехії. Та це, очевидно, інша справа, яка заслугує на спеціяльне обговорення.

Нашою програмою мусить бути: незалежна держава, а ніяке нове, европейське Манчуко.

На це мусить памятати кожний з нас, по чиїм боці він не був би. І щодо цього не сміє бути в нас ніяких двох думок.

ЯК УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ БОРОЛИСЯ ВІД ПЕРЕСЛІДУВАНЬ ПОЛЬСЬКОЇ ШЛЯХТИ

До нападів татар на Україну (1240 р.) Україна була багатою державою. Населення її тоді було чисельне, багате, бо мало багато збіжжя, степової звірні, риб і бджіл, а на буйних пасовищах паслися чисельні стада худоби і ще чисельніші стада коней. Міста зростали скоро завдяки торговлі з греками. У Киеві нагромаджені були велитенські скарби, яким не могли надивуватися чужинці, одначе заохочували теж ворогів до грабіжу. Українці мусіли все воювати з варварськими племенами. Після нападу татар Україна дісталася на 200 літ під володіння наїзників, які спинили суспільний розвиток завойованих земель, головнож зруйнували зовсім Київ. **Коли в 1320 році Україну відібрав від татарів великий литовський князь Гедимін — Київ був уже малим містечком, убогим і безборонним.** Український київський митрополит мусів утікати до Москви, а на місце давніх українських князів прийшли литовські намісники та князі. Вони у власнім інтересі старалися Україну наново заселити та загосподарювати. Одначе воно не було так легко, бо довколичне населення боялося поселюватись на винищених степах, на які вічно нападали татари. Колиж у половині XVI. століття Україна дісталася під Польщу, то її великі простори на сході уявляли степ без хліборобського населення. На ті степи, а навіть на заселені околиці запускалися татари-кочовики та грабували. З тими кочовиками воювали українці, що гуртувались у Запорозькій Січі. Запорожці ходили походами на Крим і Волощину та боронили перед наїзниками всю північну Україну. Завдяки тому, що запорожці здержували кочовиків у їх нападах на українські землі, Україна знову скоро залюднилася. Князі Вишневецькі, Збаразькі, Заславські, Корецькі й інші, що походили з роду давніх українських і литовських князів, здобули наново давню владу, одначе вони вже були спольщилися, приймили польську мову і релігію. Також маґнатські та шляхотські родини, польського походження, дійшли в Україні до величезних маєтків, а дрібна шляхта брала села в оренду, виконувала службу економів. Тих маґнатів козаки справедливо називали „короленятами". Колиж ті „короленята" дійшли до великої суспільної могутности, стали козаків силувати до „підданства" наче селян, а „своїм" селянам заборонювали втікати на низ. Всеж селяни втікали, а козацтво піддержувало селян, бо розуміло, що коли „короленята" далі зростатимуть у силу, це загрожувати буде його особистій волі. І не помилялися козаки. Маґнати домагалися щораз завзятіше, щоб польський уряд зареєстрував частину козаків як польське військо, а решту, разом із запорожцями, перемінив у звичайних панщинників. І вже в **1590 році на домагання маґнатів польський сойм заборонив козакам ходити на низ, а запорозького гетьмана захотів піддати під владу гетьмана коронних військ. Ті ухвали викликали перше повстання в Україні проти Польщі.** Повстанням проводив Косінський; він побив маґнатські війська, одначе в 1593 році польське військо побило його. Також повстання Наливайка та Лободи (1596 р.) поляки здавили. Наливайка покарали смертю у Варшаві. Колиж гетьманом став галичанин Конашевич - Сагайдачний, козацтво зросло в таку силу, що польський король просив у нього помочі проти татар. До смерти Конашевича (1622 р.) був в Україні спокій, а за той час козаки зростали в силу, запізнавалися щораз краще з военним ремеслом, із суспільними та політичними справами. **Козаки зрозуміли, що переможуть, коли подадуть руку невдоволенням із підданства селянам.** А селян тоді переслідували езуїти, які разом із королем Жигмонтом III. хотіли завести в Україні церковну унію з римською церквою. Відтепер козаки домагалися щораз завзятіше, щоб із України усунено польських панів, жидів і езуїтів. Щоби покорити українських селян і козаків, Польща побудувала при Дніпрових порогах сильний замок Кодак. Хотіли так знищити Запорозьку Січ. Запорожці збурили Кодак, одначе в війні Польща їх побила. В 1638 році польський сойм проголосив, що всі козаки, не вписані у реєстр, стають тепер панщинними селянами, себто, що козаки мали робити панщину на польських панів, а козацькі хутори мали належати до панських посілостей. Козаки виступили збройно проти тих польських постанов, одначе знову їм не пощастило. Козаки мусіли робити панщину, підлягати „сільським правам", на вільних хуторах осталися лише ті козаки, які могли виказатися польським шляхотством. Одначе і їх викидали поляки з господарств (хуторів), переслідували їх. Економ гетьмана Конецпольського, Данило Чаплінський, спалив хутір Богдана Хмельницького. Це довело до повстання проти Польщі та визволення України зпід польської влади. Богдан Хмельницький примусив шляхту вибрати королем Івана Казимира, брата короля Володислава IV. (що помер 1648 року). В угоді із шляхотською річпосполитою одержав титул гетьмана України та 40,000 війська. Одначе шляхта не могла віджалувати втрати великих земельних посілостей в Україні, а також боялася 40-тисячного українського війська, тому не думала додержувати умови, що її заключила з гетьманом Хмельницьким. Селянам Хмельницький признав ріжні полекші. Запорозькі післанці піддержували селянські повстання на Поділлі, а навіть у глибині „річпосполитої". У Карпатах станув на чолі збунтованих Костка-Наперський, неправесний син короля Володислава IV. Він здобув замок Чорштин, руйнував і палив шляхотські двори. Вкінці Наперського зловило військо краківського епископа і йому відрубали голову на ринку у Кракові. Всеж бунти поширювалися всюди, а перелякана шляхта стала знову домагатися, щоб погасити вогнище селянських воєн, себто перемінити козаків у панщинних селян. В 1651 році поляки розбили козаків коло Берестечка і постановили вимусити на Хмельницькім, щоб зменшив число козацького війська до 20,000. Хмельницький не міг згодитися на таке і в 1652 році побив польські війська. В 1654 році Хмельницький хоч не хоч мусів заключити союз із Москвою, яка в умові підписала всі права для України. Рівночасно Польщу побили шведи, тому вона не могла боротися проти козаків і Москви та в андрусівськім мирі відступила більшу частину України під владою Москви. Меншу частину, яка осталася при Польщі, небаром здобули турки. Коли в 1699 році Туреччина віддала Польщі ті українські землі, вони були зовсім ограблені та знищені. Козаки повтікали на Задніпровя і на Січ. Тіж, що осталися ще на українських землях, які були під Польщею, були вже заслабі, щоб виступити проти польських маґнатів, які знову нахлинули туди. І знову повстали на тій частині України польські великі посілості з панщинним населенням . . . Найбільше землі одержала родина Потоцьких. Козаків у більшості перемінили у селян, менша частина служила як т. зв. придворні козаки у приватних військах земельних власників. Ті козаки-селяни, які втікали із шляхотських дібр, входили у взаємини з Запорозькою Січчю й приставали до гайдамаків. Коли в 1768 році вибухли в Україні релігійні спори, тоді шляхта утворила барську конфедерацію. Запорозький козак Максим Залізняк і начальник придворних козаків Ґонта станули на чолі гайдамаків, які вирізали польську шляхту. Щойно коли полякам помогли російські війська, вдалося їм здавити гайдамацький рух. Залізняка заслали на Сибір, Ґонту покарали смертю, у шляхотських посілостях привернули знову панщину. Відтоді вже селяни не могли виступити проти своїх гнобителів. Найбільший польський маґнат, Щасний Потоцький, перемінив велику частину панщинних обовязків на данину. В російській Україні цариця Катерина зруйнувала Запорозьку Січ. Так то вогнище селянських повстань проти шляхти оконечно знищили, та сам факт, що Січ існувала понад 200 літ — вплинув значно на злагіднення підданства в сусідніх землях і на спроби суспільно-правних селянських реформ навіть у польській шляхетській републиці.

СТОЛИЦЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ В ЧИСЛАХ.

За статистикою з 1930-го року, мав Хуст 17,833 душі. З того українців 9,301 (52.25%), чехів і словаків 1,490 (8.36%), жидів 4,537 (25.43%), мадярів 1,383 (7.76%), німців 732 (4.10%), інших 22 (0.12%), чужинців 368 (2.05%).

За віроісповіданням було в 1930 році: греко-католиків 7,491 (42.10%), ізраелітів 4,821 (27..00%), римо-католиків 2,698 (15.03%), православних 1,810 (10.30%), реформатів 509 (2.86%), безвірців 504 (2.83%).

Хуст зростав стало від 1930-го року, крім того число його мешканців піднеслося значно через те, що стався столицею. Нині уряди оцінюють число мешканців на 30,000, отже на стільки, як Ужгород в останньому часі.

Андор Козма.

НА БАЛЬ

Карачун Фелікс був капосний, сварливий чоловік. Кожний його обминає, а він також нікого не любить.

Так то живе він і з жінкою та трьома дочками в Ґерчині. Та не в селі, а доброї пів години від села, серед степу.

Жінка Карачуна старілася й відцвітала в біленій, пошиваній хаті, не зазнавала іншого горя як вічної сварки свого чоловіка та ніякої іншої розради, як ця, коли його не було вдома.

Три дочки виросли. У монастирі трохи вчилися, потім вернулися додому та тремтіли разом із мамою перед батьком - тираном.

Так минав час, а три дівчата стали перемінюватись у три дивні старі панни.

Ті, що не зважали на старого Карачуна та ще деколи навідувалися до самітної хати серед степу, оминали тепер цю хату через ті старі панни.

А три дівчата виливали свою злість на сільських парубків, які часом заговорили до них.

— Які неосвічені ці сільські люди! — нарікали вони вічно.

Та поправді вони сердилися на них лише тому, що вони заставляли їх дівувати.

Мати Кляра, так звалася Карачуниха, часто сумувала з приводу дочок:

— Вони ніколи, ніколи не вийдуть замуж.

— Про мене! — промимрив Карачун. — Вони до смерти мають з чого жити. Кожна дістане двіста морґів незадовженої землі. Чи треба ще їм якогось нероби чоловіка?

Карачун усе життя був найгірший чоловік, а всеж відказував на злих чоловіків.

— У Чегі буде баль, — відважилася боязко запримітити мати.

— То добре. І щож з того?

— Чи не моглиб туди поїхати й наші бідні дівчата?

Карачун був у дуже доброму настрою, бо відповів:

— Гм, хай буде!

Три старі панни зраділи на таку несподівану добру вістку.

— У Чегі буде баль. Поїдемо до Чегі!

Із старовинних шаф добували старовинні одяги, стяжки, віяльця, черевики.

Мати, три дочки, дві звинні жінки з двірської служби та сухітничий почтиліон, колись кравець, шили день і ніч.

Карачун був доволі спокійний, лише тюлеві матерії мусіли ховати перед ним, щоб не роздер немилосердно люлькою.

Підчас тих приготовань три дочки наче відмолодніли та стали привітливіші. Коли батько був у стайні коло коров, вони вправлялись у танцях у великій альтані.

Вкінці прийшов так дуже вичікуваний день. Три старі панни не були вже старі, лише справжні, веселі дівчата. Не спали майже всю ніч. Як лише стало світати, вони ввесь день танцювали та пробували одяги.

Карачун був уже людяніший. Радість дітей видно вплинула й на нього.

Чегі було три години від Ґерчену. Тому треба було приготовитися. Старий осклений тарантас уже рано поставили на полози залубнів, запрягли баскі коні, а візником мав бути старий Іван. Він, щоправда, був глухий, одначе мав іще дуже добрі очі та певну руку.

День передтим післали післанця до найбільшого готелю в містечку, щоби власник приготовив для пань найкращу кімнату й огрів її.

Був студений зимовий день. Під вечір знявся сильний північний вітер. Сніговія геть затягнула небо.

Та це нічого не шкодило. Дівчата й мати ждали вже гарно вистроєні, зодягнені у теплі кожухи. Чотири жінки та коци огріють добре старовинний тарантас, хоч би на дворі було ще холодніше.

Глухий Іван заїхав перед хату й держав коні кріпко. Вітер бив його снігом по лиці, коні форкали й били ногами, добрі очі старого слуги іскрилися.

Мати й дочки стояли у дверях посеред прислуги, що дивилася на них із подивом. Слуга відчинив двері повозу та прилагодив коци й мішки на ноги.

Глухий Іван позіхнув, як нараз сильний вітер дмухнув йому в очі й він почув якийсь лоскіт. Візник озирнувся. Двері повозу були справді замкнені. Ну, слава Богу, вже нарешті можна їхати.

— Вйо!

Вже й так неспокійна четвірня баских коней зірвалася й блискавкою пігнала воротами у метелицю. Помчався тарантас, запряжений бистрими кіньми, до містечка...

На баль до Чегі!

Поля, ліси й села минали, а душа Івана раділа, як батогом протинав зимове повітря.

— Он там Чегі, — пробурмотів він після якої півтретя години, як ген у долині заясніли освічені вікна.

Ще скоріше помчалися коні вділ, настрічу ясним світлам.

У Чегі буде баль, тому на вулицях було повно людей, як тяжкий тарантас віхав до містечка.

Там на Ринку була гостинниця, що в її салі мав відбутися баль. Щасливо віхав великий тарантас вузькими воротами.

Служба у фраках, що буде вдержувати порядок на балю, вийшла на подвіря. Ввічливо відчинили двері повозу:

— Прошу, пані! — озвався балевий слуга, заглядаючи у порожній простір повозу.

Ніхто не відповідав... Хтось засвітив сірник і посвітив до середини. Всі зчудувалися — у повозі не було нікого.

Ні душі! Лише коци та куфри. Ні сліду по карачунських панях.

— То вони певно загубилися по дорозі.

Глухий Іван озирнувся здивований позад себе та пошкробався поза вухом.

— Мабуть так.

Прислуга із реготом замкнула двері повозу, а голос цей знову дійшов до вух Івана, наче гарматній вистріл, і він знову крикнув: „Вйо!"

Тарантас помчався і зник, як і приїхав.

По дорозі роздумував старий слуга, як вони могло статися, та бурмотів:

— Я певно оставив був їх там, де вони стояли.

Мати й три дочки вже давно поскидали балеві одяги та так сплакалися, що аж позасипляли. Карачун поломив би глухому Іванові кості на другий день, та що воно поможе?

І, правду сказати, він і не винен був. Як вітер замкнув був двері повозу, Іван був певен, що пані вже всіли, а цей лоскіт дверей означав: „Їдь!" Що Іван не чув розпучливих криків, якими хотіли його зупинити, цьому годі дивуватися. Він жеж був глухий тай ще добре було, що він у таку хуртовину почув лоскіт дверей повозу.

Як тарантас вернувся додому й витерли коні, в Чегі відбувався баль.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

П. Ж., Клівленд, О. — Переклад протоколу є поміщений в „Юкрейніен Віклі". Ведіть акцію в порозумінні з Центральним Комітетом, тоді він міг би покривати кошти закупна і висилки відповідної інформаційної літератури.

С. Р. — Вишлють Вам книжку з життєписом, з якої можете вибрати собі те, що Вам буде потрібно сказати.

Нюарк, Н. Дж. — До збірки з Листопадового Свята додати: Товариство Тернопільщина на Карпатську Україну $10.

Шікаґо, Ілл. — Додати до звіту з манiфестаційного віча з 11. ґрудня: Іван і Клявдія Гайович $10, М. Васильців $2.

Дивне подружжя.

— Дивне подружжя ті Курдибанчуки. Хвилиночку тому чути було з їх хати страшний вереск та лоскіт розбиваної посудини, а тепер у них нараз така тишина.

— У них так усе. Насамперед розбивають порцеляну на голові, а потім її згідливо склеюють...

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПРЕДИВНЕ ОГОЛОШЕННЯ.

У „Ню Йорк Таймсі" з 23. січня цього року появилося на останній сторінці оголошення тижневика „Америкен Віклі", в котрім перші два речення кажуть:

„Одна колірова сторінка оголошення в „Америкен Віклі" коштує 18,000 долярів. Є це найбільша ціна, яку платиться за одну сторінку оголошення в якімнебудь видавництві в світі".

Це моглоб видатися брехнею, яку тижневик „Америкен Віклі" позволив собі в якійсь цілі сказати про себе, вживаючи до цього сторінок іншої ґазети. Та ґазети того роду, як „Ню Йорк Таймс", свідомо ніякого брехливого оголошення не подають, отже цю дивну заяву треба приняти за дійсну правду.

БИЗНЕСМЕНИ, ЧИ БОЖЕВІЛЬНІ?

Отже можемо приняти за правду, що ті люди, котрих оголошення появляються на сторінках „Америкен Віклі", платять за сторінку колірових оголошень $18,000.

Звісно, не кожний може заплатити таку суму за одноразове поміщення свого оголошення. Треба справді багатої людини, щоб могла заплатити оголошення не то за цілу сторінку, але навіть на пів сторінки, або чверть сторінки (котра пропорціонально коштує принаймні $4,500!)

Людині, що не розуміється на цій справі, це може видатися просто божевіллям. Для такої людини заплатити за сторінку одноразового оголошення $18,000 може видатися справжнім марнотратством, за яке такого чоловіка належалосяб хіба поставити в кураталю, щоб він не розкидав своїм маєтком.

Тимчасом „Америкен Віклі" є повний таких оголошень і кожне з тих оголошень замовлене не божевільними людьми, які стільки грошей мають, що не знають, що з ними робити, але холоднокровними бизнесменами, що рахуються з кожним центом, що, видавши доляра, дивляться зараз, скільки їм за нього вернулося.

Інколи може трапитися таке, що якийсь багач подасть дороге оголошення, не сподіваючися з нього повороту матеріяльної користи, та це трапляється дуже рідко. Звичайно просто кожне оголошення це чисто бизнесовий крок, зроблений у тому розрахунку, що видаток повернеться з зиском.

ОГОЛОШЕННЯ.

Добрим прикладом для цього є само згадане оголошення журналу „Америкен Віклі" в „Ню Йорк Таймсі". „Ню Йорк Таймс" певно не помістив оголошення з любови для „Америкен Віклі", але за заплату, а судячи нині вже по старих скалях цін оголошень у „Ню Йорк Таймсі", „Америкен Віклі" заплатив „Таймсові" принаймні $3,000 долярів за своє одноразове оголошення.

Тай „Америкен Віклі" не заплатив кількох тисяч долярів для любови „Ню Йорк Таймсу", але тому, що сподіваеться, що цей видаток повернеться йому з зиском, себто, що між читачами „Ню Йорку Таймсу" знайдуться люди, які звернуть увагу на це оголошення й самі стануть оголошуватися в „Америкен Віклі".

ЩО ДОРОГЕ, ТО ДЕШЕВЕ.

Всетаки хтось сказав би: „Чомуб цим бизнесменам, що оголошуються в „Америкен Віклі" й платять по 18,000 долярів за сторінку оголошень, не оголошуватися в інших ґазетах, де оголошення коштує дешевше?"

Коли, наприклад, оголошення на цілу сторінку можна дістати в „Ню Йорк Таймсі" за три чи чотири тисячі долярів, то чому оголошуватися в „Америкен Віклі", де за те саме треба платити коло шість разів більше?

Так спитається певно кожний думаючий чоловік і так певно питається кожний бизнесмен, як йому пропонують оголошуватися в „Америкен Віклі". І справді: пощо платити більше, коли можна заплатити менше?

І власне на це питання відповідає „Америкен Віклі" в своїм оголошенні: Коли брати під увагу саму лише суму, яку треба платити за оголошення, то оголошення в нас найдорожче в світі; але коли брати під увагу число читачів, яких ви досягнете цим оголошенням, то це є найдешевше оголошення в світі. Поділивши оплату за оголошення на число читачів, „Америкен Віклі" показує, що за оголошення в тисячі чисел „Америкен Віклі" платиться дешевше, ніж в інших ґазетах. Це видно відноситься й до „Ню Йорк Таймсу", в котрім це оголошення поміщене, бо „Ню Йорк Таймс" це оголошення містить і проти цього не протестує.

Своїм оголошенням „Америкен Віклі" дає читачам „Ню Йорк Таймсу" цікаву й важну лекцію про бизнес, а саме, що при оплаті за оголошення не береться під увагу самої суми, яку платиться за оголошення, але число читачів, яких за цю суму можна досягнути. Коли, наприклад, за 3,000 долярів, які платилося колись у „Ню Йорк Таймсі" за сторінку оголошення, можна дістатися до пів міліона читачів цеї ґазети, а за 18,000 долярів, які нині платиться до „Америкен Віклі", можна дістатися до 6 міліонів читачів, то кожному думаючому чоловікові стане ясно, що хоч оголошення в „Америкен Віклі" коштує 6 разів стільки, що оголошеня в „Ню Йорк Таймсі", то зате це шість разів дорожче оголошення досягає 12 разів більше читачів, отже воно є властиво два рази дешевше.

Ось чому ґазета з великим числом читачів має все більше бизнесменів, охочих у нього оголошуватися, ніж має ґазета з меншим числом читачів.

ДЕ ТУТ КРИВДА?

Та ще міг би дехто сказати, що це не є справедливо, щоб ґазета, котра має більше читачів, рахувала за своє оголошення більше. Це моглоб видаватися надуживанням свого становища, чи своєї сили, чи впливу.

Та коли до справи приглянутися ближче, то побачимо, що вищі оплати за оголошення в більших ґазетах не лише природні, але й оправдані. Менша ґазета, що друкує менше число примірників, має на оголошення менші видатки. Ґазету, що має більше примірників, коштує більше папір, на котрім друкуються ці оголошення, чорнило, потрібне на друкування, робітники, потрібні до обслуги машин, і таке інше.

Коли можна говорити про кривду „адвертайзерів", себто тих, що оголошуються, то скривдженими моглиб уважатися хіба ті, що оголошуються в менших ґазетах, бо в них оголошення розмірно до числа читачів дорожче.

ЧИ В НАС ІНАКШЕ?

Оголошення тижневика „Америкен Віклі" в „Ню Йорк Таймсі" насунуло мені ці уваги, котрі моглиб видатися зовсім незвязаними з нашим життям. Одначе ґазетяр[illegible]сто приходиться чути балачки на тему: Скільки мається платити за оголошення? Чому одна ґазета рахує за оголошення менше, ніж друга? Чому, мовляв, ця ґазета за оголошення „здирає"?

Через те, що такі балачки можна в нас почути, треба нам про такі справи думати, а не повторяти без думки те, що інші без думки говорять. Оголошення для багатьох з нас нова справа, і як усякої нової справи, так і цеї треба вчитися. Нема в тому сорому — нового вчитися, коли „Америкен Віклі" вчить читачів „Ню Йорк Таймсу"; нема в тому нічого соромного для читачів українських ґазет про справу подумати.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ПІТСБУРҐ, ПА.

Добре обороняють.

В тутешній ґазеті „Пітсбурґ Пресс" розвинулася широка дискусія про українську справу. Започаткував її Т. Грицик з Ембрідж, Па., подаючи згадку про кріваву польську пацифікацію над українським безборонним народом під Польщею та цитуючи притім те, що пишуть американські кореспонденти. На те відповів якийсь поляк, що підписав себе „Емка", і твердив, що Львів не був ніколи українським містом, та що українців нема в Польщі, хоч є там всілякі інші народи. А якийсь поляк Придлевич написав з обуренням, що в Польщі є всього 700,000 українців, яким живеться цілком добре. Інші українці — то вигадка Гітлєра. На те відповів А. Гринишин цитатами з історій Грушевського й Дорошенка, як теж покликався на проф. Симпсона з Канади, щоб доказати неправду польської пропаґанди. Ю. Манастирський дав довшу відповідь, у якій вияснив справу Карпатської України, та покликався на польську урядову статистику, щоб виказати глупоту тих, що пишуть, що в Польщі є 700,000 українців. А. Г. Романський написав про „укранїського духа", що змагає до визволення українського народу з неволі. А Доля М. Малевич подала про польські варварства, зокрема описала муки о. Томашівського з Самбора, побитого польськими дикунами. Далі подала на підставі української історії, що український нарід завжди визнавав демократичні засади, та що відроджені українські республики були демократіями.

Ось так наша молодь боронить українську справу. Це добрий приклад для інших.

Зрозумів.

Жінка: Петре, коли мені не купиш нової суконки, скочу у воду...

Чоловік (усміхається під носом, відчиняє двері і каже): Ганю, прошу приготовити ванну, пані хоче купатися!...

Рецепта.

— Пане Пиякевич, я заборонив вам пити пиво, а ви знову заточуєтеся...

— Так, пане докторе, але ви доручили мені теж багато руху.

З МУЗИКИ

З ВИСТУПІВ М. ГОЛИНСЬКОГО В КАНАДІ.

Здобувши своїм мистецтвом публику і критику (французьку й анґлійську) в Монтреалі, прибув наш славний оперовий співак Михайло Голинський до Вінніпеґу, де його привитали дуже радісно вже на двірці делеґації громадянства, як також молодь. Концерт відбувся 19. січня, а публика приймала мистця з таким захопленням, який рідко кому трапляється. Таке пише часопис "THE WINNIPEG TRIBUNE" з 20. січня. На концерт прибув премієр Бракен і він привитав українського мистця в імені міста і провінції Манітоби. А також подякував Українському Народньому Домові, що причинився до того, що цей славний артист завитав до Вінніпеґу. Музичний критик підносить високо виконання оперових арій з „Аїди", „Андреа Шеніе" і „Тоски". Але найбільше признання дає за інтерпретацію українських пісень і підкреслює вокальні й музичні цінності пісень композитора Гайворонського. Також підкреслює знаменитий фортепіяновий супровід Івана Мельника та його відіграння українських мельодій у модерній обрібці. М. Голинського, пише часопис, обсипали оплесками й обдарували квітами.

Чосопис 'WINNIPEG FREE PRESS" (JANUARY, 20) підкреслює, що підчас концерту не було ні одного моменту, який відвернув би увагу слухача від артиста і його співу. Особливо припала критикові до вподоби „Думка" Лисенка і дві пісні Гайворонського. Також підносить природню красу голосу мистця. Тільки дораджує, щоб не форсувати голосу, що й так сильний, бо при форсуванні, як у всіх тенорів, голос тратить на мягкості.

Не порозумілися.

— Чи та фіґурка з мітольоґії?

— Ні, з порцеляни.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ШІКАҐО, САВТ САЙД, ІЛЛ.

На Карпатську Україну.

На зборах братства пресв. Богородиці, від. 259 У. Н. С., члени ухвалили з відділової каси $25 на Карпатську Україну, а додатково члени зложили на ту ціль $7. Разом $32, які вислано через Обєднання. Жертвували по $2: В. Горинець, Р. Ярема; О. Олешко $1; по 50 ц.: М. Шкарабан, О. Стефанов, Е. Скородинський, В. Пирович.

І. Побуцький.

ГОЛИОК, МАСС.

На Карпатську Україну.

Зложили коляду: П. Фуйчак $5; по $2: Н. Смачек, М. Гулийчук; по $1: В. Коваль, І. Вавришин, С. Вавришин, В. Грибик, В. Бурко, І. Процишин, В. Горищук, М. Федорів, Галина Шевчук, П. Шевчук, С. Шевчук, А. Шевчук, А. Салюк, Н. Околіта, С. Климик, В. Федора, С. Затирка, П. Бабяк, Н. Шевчук, М. Накрейко, І. Накрейко, М. Мазур, С. Паркей, П. Микитюк, Н. Павлівський, Д. Хрупалик, М. Аноп, І. Малек, І. Волійон (на політ. вязнів), Д. Шабан; по 50 ц.: о. П. Середа, М. Провода, І. Шило, О. Дубчак, І. Дацишин, І. Рабець, Т. Провода, А. Терешко. Разом $43. Розходу було $1. Вислано через Обєднання $42 з призначенням: $30 на Карпатську Україну і $12 на інвалідів У. А. Колядою занялись: І. Процишин, В. Бурко, Д. Хрупалик.

Д. Хрупалик.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

На народні цілі.

Гром. Г. Небор переслав через Обєднання від себе $10.50 з призначенням: $5.50 на Рідну Школу, $3 членські вкладка до „Просвіти", $2 на інвалідів.

ВІПАНИ, Н. ДЖ.

На Карпатську Україну.

Посилаю $26.25 через Обєднання на визвольну боротьбу Карпатської України. Ту суму зложили: М. Пасічник $5; по $1: В. Денис, Д. Оринич, І. Ільницький, А. Прокопич, О. Гуменюк, І. Чайка, Д. Кіцак, І. Леськів, Д. Макар, В. Ґвоздь, А. Кавчак, А. Мороз, М. Мороз, М. Лучка, І. Бобик, М. Ламанець; по $50 ц.: О. Міґалко, В. Курило, Г. Курда, М. Юґас, І. Барановський, Г. Дячик, П. Кучинський, О. Баблак, М. Кіцак, Н. Кравчук; П. Карляк 25 ц.

БУРЛІНҐТОН, ВЕРМОНТ.

На народні цілі.

Посилаю від себе як коляду через Обєднання $15 на такі народні цілі: Карпатська Україна і Рідна Школа по $5, на інвалідів $3, на визвольну боротьбу $2.

Іван Загоруйко.

ВИРЯТУВАНІ ВІД СМЕРТИ.

Два пасажири злощасного літака „Кавалір", що потонув у морю з утратою 3 осіб, висідають на беріг у Ню Йорку, після того, як їх виратував корабель „Ессо Бейтавн".

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ОБЄДНАННЯ, 24. ГРУДНЯ 1938.

(2)

Д-р Л. Мишуга виголосив реферат на тему: „Як і чим помогти відродженню державної України". Реферат був друкований у ч. 2 і 3 „Свободи".

Над ним розвинулась дискусія.

Д-р С. Демидчук завважує, що треба цей реферат найскорше видати. Говорить, що потрібно в Ню Йорку і Вашинґтоні інформаційного бюра, яке відгравалоб ролю свого роду дипльоматичної місії. Та не знає, звідки на це взяти грошей. Каже, що в Ню Йорку існує Пресове Бюро, та запитує приявних, чи хто про нього може дати докладні відомості. Піддає думку, щоб хтось поїхав до Вашинґтону і там урядовим колам представив нашу справу та залишив їм меморандум.

І. Клок запитує, чи це правда, що Обєдання хоче ввійти в тісні звязки з демократичними краями, та твердить, що ці демократичні краї дотепер нічого доброго нам не зробили.

Д-р Мишуга відповів, що ми ще не є державною нацією, щоб могли вибирати якісь дипльоматичні звязки з тими чи іншими державами. Ми мусимо вести пропаґанду всюди. Тут в Америці наше положення дуже скомпліковане, бо на випадок війни Америка може ворожо виступити проти деяких европейських держав. Вже нині федеральні аґенти випитують наших провідників, і з тих допитів видно, що в руках тих аґентів є певні доноси на наші національні інституції й на деяких наших людей. Та водночас не треба нам боятись таких доносів і залякуватись неслушним тавром „гітлерівських аґентів", бо це саме ціль наших ворогів, щоб нас відстрашити від роботи для України.

Е. Ляхович говорить, що труднощі з інформаційним бюром можуть бути ті, що більшість американських часописів і політичних кол всеодно не будуть використовувати матеріялів цього бюра, так, як тепер не використовують тих матеріялів, що їм надсилають ріжні українські інституції й поодинокі особи. Бувають випадки, де американські журналісти дуже добре знають, як мається справа з нашими визвольними змаганнями, а проте вперто нас представляють як „німецьких аґентів". Причина в тому, та, що вони думають, що на випадок визволення українських земель Німеччина матиме в нашій вільній державі впливи, що є проти інтересів демократичних держав і Америки. Тому нам треба: або не робити собі нічого з того, що про нас говорять, знаючи, що наші політичні кола в Европі заступають як слід нашу справу, або треба начеркнути такі політичні напрямні, які були би приємливі для демократичних країв, а зокрема для Америки.

М. Пізнак твердить, що піддержування звязків з американськими політичними колами це корисна річ. А такі звязки, враз з інформаціями про Україну, може виконувати інформаційне бюро. Годиться з висилкою місії до Вашинґтону та завважує, що до того треба би було підібрати відповідних людей. Заявляється за видання анґлійської брошури. Ставить внесок, щоб видати книжку анґлійською мовою і вислати провідним американським колам та особам, а також усім бібліотекам. Внесок перейшов.

Д. Галичин піддержує потребу бюр, та звертає увагу на кошти. Каже, що таке бюро не можливо булоб удержувати коштом чотирьох українсько-американських найбільших асекураційних компаній, навіть колиб вони згодилися його фінансувати. А не можна тому, що всі вони мають відмінні політичні напрямки і коли би прийшлося погодитись на напрямок, або на чоловіка, що мав би його вести, то зараз був би з певних сторін спротив. Лиш ті ґрупи можуть це зробити, що є згідливі щодо певного політичного напрямку. Це повинно зробити Обєднання, а ті орґанізації і люди, що стоять за Обєднання, повинні дати на це фонди.

С. Шумейко піддержує Д. Галичина та годиться з його виводами відносно однозвучности в політичній роботі.

М. Мурашко в засаді погоджується з попередніми бесідниками та ще раз запитує, звідки взяти гроші. Каже, що нині тяжко видати по анґлійськи історію України, а приявні закроюють такі пляни, на які треба булоб десятки разів більше грошей.

А. Яремко є тої думки, що треба на якийсь час спинити висилки до Европи, а за ті гроші робити ту працю, яка тут потрібна. А також говорить, що ми мусимо різко натаврувати фашизм і большевизм.

Предсідник Ревюк зазначує, що не можна брати грошей на бюро, бо висилки, що впливають до Обєднання, є заздалегідь презначені жертводавцями на якусь ціль і Обєднання не має права цеї волі жертводавців зміняти.

М. Пізнак каже, що замісць того, щоб спинювати висилки, треба розпочати пропаґанду за ті цілі, які нам потрібно тут виконати. А суспільність, переконавшись про потребу даної справи, дасть на це гроші, як дає на ті цілі, що є в краю.

Д. Галичин говорить, що спинення посилок до краю дало би погане свідоцтво про нас. Всі народи висилають гроші до краю на піддержку ріжних краєвих інституцій. Щодо натаврування фашизму нарівні зболшивизмом, Д. Галичин заявив, що на ті дві політичні струї ми мусимо дивитися з боку нашого національного інтересу і, тавруючи, мусимо мати на увазі, що большевизм вимордував міліони наших людей.

(Далі буде)

РЯТУВАЛЬНИК.

Нафтовий корабель підприємства „Стандард Ойл Ко.", „Ессо Бейтавн", по дорозі з Бостону до Бейтавну, в стейті Тексас, вирятував 10 розбитків великанського літака „Кавалір". Три пасажири літака пропали без сліду. Наверха капітан корабля Спер, що відзначився при рятуванні.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 25. січня 1939. р., помер у Floral Park, L. I.,

ЙОСИФ ШУСТАК,

член Бр. св. Юрія, від. 160 У. Н. Союзу в Джемейці, проживши 68 літ.

Покійний родився в селі Філіпів, пов. Сувалки. Вступив в члени У. Н. Союзу в 1917. р. Похорон відбудеться 28. січня 1939. р., з дому жалоби, 20 Barvick St., Floral Park, L. I., в 10. годин. рано.

В. Й. П.

Дня 22. січня 1939. р. помер член Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223. У. Н. Союзу в Вілкс-Бері, Па.,

ІВАН ПОТІЧКО

Покійний родився 6. липня 1886. року в селі Вільшаниця, повіт Лісько, Галичина. Вступив до Бр. св. Івана Хрестителя й У. Н. Союзу дня 20. лютого 1909. року.

Похорон відбувся в четвер, 26. січня, з української греко католицької церкви на угро-руський цвинтар на Далас.

Покійний оставив жену й 9 дітей: Іван, Анна (замужна), Петро (жонатий), Павло, Михайло, Марія, Катерина, Микола й Розалія.

Нехай Вашингтонська земля буде Йому пером!

Іван Мельник,
секр. від. 223 У.Н.С.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINE FERMENT

Bronx: Ridiculous, Bronislaw Gliwa, your voice claim that "a strong Poland must stand as the bulwark of peace and democracy in the East." Poland refuses the right of self-determination to some 8,000,000 Ukrainians within her borders. Peaceful Ukrainian demonstrations are broken up with gun-fire. Polish "pacification" forces invade Ukrainian villages and keep watch to see that Ukrainian preachers do not preach their sermons in the Ukrainian language. It is forbidden in the Polish Ukraine to teach the Ukrainian language, history, literature or music, or even to wear Ukrainian costumes. Ukrainian business houses are damaged, Ukrainian leaders arrested and sent to concentration camps, while pages and columns of Ukrainian newspapers and periodicals come out blank because of the Polish censorship. Ukrainian students with college degree are kept from practicing their professions in Poland. If that's democracy, I'll take vanilla.

T. MOTORNEY.
(DAILY NEWS, New York City, January 26, 1939.)

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

(20)

Тарзан з великої люти вхопив Маґру за ґорло. Бо з усіх поганих людських учинків він уважав зраду за найпоганіший. Тепер, коли він довідався, що ця жінка зрадила їх, він забув за своє виховання й обернувся відразу в лісового звіра, що нещадно карає свого противника. В одній хвилині обличчя Маґри посиніло і вона малощо в його руках не сконала.

Та всетаки в Тарзані відозвалась і людська жилка. Інстинктовно він звільнив свої могутні пальці і випустив з рук Маґру. Вона прочунялась. Тарзан стояв біля неї і мав трохи винуватий вигляд. Він тепер трохи стидався свого вчинку. Всежтаки вона була жінка, а до жінок Тарзан мав тиху, але глибоку повагу. Жінок він уважав досконалішими істотами від чоловіків.

Нагло Тарзан обернувся і, не сказавши до Маґри ні слова, відійшов. Маґра своїм жіночим чуттям зрозуміла ціле його поступовання. Це викликало в неї ще більшу повагу до Тарзана. Вона вдивлялась уважно в його фіґуру і хотіла бігти за ним. Та розсудок здержував її. Бо що вона могла Тарзанові на оправдання сказати? Щойно тепер вона почула біль у шиї.

Тарзан прийшов до Ґреґорія і мовчки станув біля нього. Він не знав, що говорити. Ґреґорі тяжко зідхнув: „Що нам тепер робити?" — запитав він Тарзана. „Чи є на світі спосіб, щоб дістатися до Бонґи впору, ще заки злочинець запроторить мою доньку в невідомі сторони?" „Звідсіля до Бонґи шість днів дороги. А Том дістанеться туди вже нині", відповів він.